

MÔI TRƯỜNG GIÁO DỤC CHO TRẺ KHUYẾT TẬT NGÔN NGỮ Ở ĐỘ TUỔI MẦM NON

HOÀNG THỊ LÊ

Trường Đại học Quảng Bình

Ngày nhận bài: 16/04/2021; Ngày phản biện, biên tập và sửa chữa: 26/04/2021; Ngày duyệt đăng: 07/05/2021

ABSTRACT

Every child has the right to an education. Education is very important for children with language disabilities because education helps children develop language, communication thinking and other basic skills. A good educational environment helps children make friends with others. For children with language disabilities, the educational environment is very important to their development. Therefore, we need to pay attention to the educational environment for children with language disabilities, specifically as follows: Educational environment at home, in the community, normal preschool and special schools. In order for children to develop well, we need to pay attention to the children's living conditions to choose the appropriate educational environment.

Key words: Education, preschool, disability, language, family, community, preschool, specialisation, inclusion.

H iện nay, ở Việt Nam một số trẻ khuyết tật ngôn ngữ không chỉ học mẫu giáo ở các trung tâm hay trường chuyên biệt dạy trẻ khuyết tật mà trẻ đang được học hòa nhập trong các lớp mẫu giáo ở trường Mầm non bình thường. Trẻ khuyết tật ngôn ngữ cũng như mọi trẻ bình thường đều có khả năng học tập, tuy nhiên với trẻ khuyết tật ngôn ngữ trong quá trình học tập, rèn luyện có những điểm cần được lưu ý khác so với trẻ bình thường vì mỗi trẻ khuyết tật và gia đình trẻ có nhu cầu đặc biệt riêng. Nhu cầu đặc biệt của trẻ khuyết tật ngôn ngữ liên quan đến những hạn chế trong sự phát triển của mỗi trẻ và những bệnh tật hay hội chứng của trẻ không may bị mắc phải. Chính vì vậy cần có môi trường giáo dục.

I. VIỆC HỌC CỦA TRẺ KHUYẾT TẬT NGÔN NGỮ BẮT ĐẦU TỪ GIA ĐÌNH

Trong những năm đầu, phần lớn trẻ sống tại gia đình. Xét trên phương diện thời gian, những người thân trong gia đình trẻ có nhiều cơ hội nhất để chăm sóc và giúp trẻ phát triển. Mặt khác, không ai có thể có được tình yêu thương trẻ như người thân trong gia đình của trẻ. Những người thân trong gia đình của trẻ là người nhạy bén nhất, đáp ứng tự nhiên và chính xác những nhu cầu của trẻ trong cuộc sống hàng ngày. Người thân trong gia đình có đầy đủ năng lực và kỹ năng để giúp trẻ phát triển trong những năm đầu. Chính vì vậy môi trường giáo dục trẻ khuyết tật ngôn ngữ bắt đầu từ gia đình.

Việc học tập bắt đầu tại gia đình từ thời ấu thơ và tiếp tục trong suốt cuộc đời. Gia đình đóng vai trò qua trọng trong việc giúp đỡ trẻ học tập cũng như rèn luyện các kỹ năng trong cuộc sống hàng ngày đặc biệt là việc giao tiếp bằng ngôn ngữ. Bố, mẹ và các thành viên trong gia đình là những người thầy đầu tiên quan trọng nhất của trẻ. Chính vì vậy trong giáo dục tại gia đình giáo viên phải luôn tin tưởng rằng bố mẹ là người quan trọng nhất đối với sự phát triển của trẻ. Lúc này giáo viên đóng vai trò là người hướng dẫn, cung cấp những kiến thức, kỹ năng về chăm sóc và giáo dục trẻ khuyết tật ngôn ngữ cho bố mẹ trẻ. Giáo viên đồng thời là người động viên, khuyến khích để bố mẹ có đủ tự tin giúp trẻ phát triển tốt hơn. Tại gia đình, trẻ sẽ học ngôn ngữ, giao tiếp, bắt đầu tư duy và bắt đầu có mối quan hệ với người khác.

II. TRẺ KHUYẾT TẬT NGÔN NGỮ HỌC TẬP Ở CỘNG ĐỒNG

Trẻ khuyết tật ngôn ngữ học tập tại gia đình và bạn bè các kỹ năng cần thiết để sống trong cộng đồng. Việc học bắt đầu bằng việc quan sát bạn bè và những người xung quanh nói chuyện, chơi và làm việc với nhau, trẻ học được nhiều thứ như: biết cách nói

chuyện, biết đến những nói mà mình muốn, học được cách mua bán, hoàn thành công việc... Quan trọng nhất là học được cách tự phục vụ bản thân, giao tiếp và nhiều kỹ năng khác.

Khi trẻ khuyết tật hòa nhập vào cộng đồng, bản thân trẻ cũng học về cảm xúc của mình và bắt đầu hình thành lòng tự trọng. Các trò mà trẻ chơi với nhau là cách học tập không chính thức để trở thành một thành viên của cộng đồng. Khi trẻ lớn hơn, chúng bắt đầu bắt đầu sẵn sàng đến trường. Giáo dục tại trường học sẽ dựa trên các kỹ năng mà trẻ đã được học tại nhà và trong cộng đồng. Những gì trẻ học được tại trường học cũng sẽ cho trẻ các kỹ năng nhằm chuẩn bị cho cuộc sống của trẻ khi lớn lên.

III. MÔI TRƯỜNG GIÁO DỤC HÒA NHẬP CHO TRẺ KHUYẾT TẬT NGÔN NGỮ LÀ TRƯỜNG MẦM NON BÌNH THƯỜNG

Giáo dục trong trường học Mầm non sẽ cải thiện khả năng giao tiếp của trẻ khuyết tật ngôn ngữ và có thể giúp trẻ có được các kỹ năng nhằm đạt tới một cuộc sống có ích, hỗ trợ gia đình của họ.

Tại trường Mầm non bình thường, trẻ khuyết tật ngôn ngữ có thể học ngôn ngữ và giao tiếp. Đây thường là cách tự duy mà người khuyết tật ngôn ngữ có thể giao tiếp với người khác. Học ngôn ngữ giúp cho trẻ hiểu được những ý tưởng, cảm xúc và những kinh nghiệm của người khác. Chính vì vậy, trong giáo dục trẻ khuyết tật ngôn ngữ người giáo viên cần quan tâm đến môi trường vật chất và tinh thần ở trong lớp học, trường học.

Trước hết, giáo viên cần quan tâm đến việc thiết kế môi trường vật chất. Để tạo ra môi trường học tập tốt cho trẻ cần áp dụng theo những hướng sau:

- Tổ chức môi trường vật chất với sự đa dạng, phong phú của động vật, thực vật, vật liệu và đặc biệt là sự phong phú các hoạt động thực tiễn để trẻ có thể tham gia nhằm mục đích phát triển ngôn ngữ. Tổ chức các hoạt động trò chơi, trang trí lớp học tạo điều kiện cho trẻ khuyết tật học ngôn ngữ và những nội dung kiến thức cần thiết theo yêu cầu của chương trình chăm sóc giáo dục.

- Bên cạnh việc xây dựng cơ sở vật chất, người giáo viên cần phải biết lựa chọn, sắp xếp các hoạt động vào từng thời gian và vị trí thích hợp. Việc sắp xếp các góc hoạt động là một biện pháp để trẻ có thể vui chơi, học tập theo nhóm nhỏ và cá nhân. Góc hoạt động phải được sắp xếp giàu tính giáo dục, thay đổi thường xuyên theo sự thay đổi của các nội dung giáo dục trẻ.

Trong lớp Mẫu giáo cũng cần đảm bảo đủ ánh sáng để tạo điều kiện cho trẻ khuyết tật ngôn ngữ nhìn rõ mặt giáo viên và các bạn trong lớp khi giao tiếp. Trẻ khuyết tật ngôn ngữ có thể thu nhận các thông tin giao tiếp khi quan sát khuôn mặt người giao tiếp, đặc biệt là đọc hình miệng của người nói.

Khi sắp xếp môi trường vật chất trong lớp cần tạo được môi trường nghe và nhìn được hình miệng cho trẻ khuyết tật ngôn ngữ. Môi trường có vai trò quan trọng giúp trẻ khuyết tật ngôn ngữ biết sử dụng ngôn ngữ để phát triển khả năng giao tiếp và học ngôn ngữ nói một cách tự nhiên. Có rất nhiều yếu tố cấu thành nên một môi trường giao tiếp tốt cho trẻ khuyết tật ngôn ngữ ở lớp mẫu giáo như: Khoảng cách giữa người nói với trẻ, ngôn ngữ giao tiếp, sự yên tĩnh trong lớp học, đặc biệt là giọng của người nói.

Bên cạnh môi trường vật chất, trẻ khuyết tật ngôn ngữ khi tham gia vào lớp mẫu giáo hòa nhập cũng cần có môi trường tâm lý xã hội phù hợp, tạo cho trẻ có cảm giác an toàn, thoải mái. Môi trường tâm lý xã hội trong trường, lớp mầm non dạy hòa nhập trẻ khuyết tật ngôn ngữ được cấu thành bởi các yếu tố quan hệ giữa trẻ với trẻ, trẻ với giáo viên, giáo viên với giáo viên, giáo viên với gia đình trẻ. Xây dựng mối quan hệ thân thiện, hợp tác giữa trẻ khuyết tật ngôn ngữ với trẻ bình thường trong lớp, tạo được sự quan tâm ủng hộ từ phía Nhà trường và phụ huynh của cả hai đối tượng trẻ trong trường, lớp mẫu giáo hòa nhập.

Ngoài ra, môi trường ngôn ngữ ở lớp mẫu giáo hòa nhập cũng là yếu tố tạo nên bầu không khí tâm lý tích cực cho trẻ khuyết tật ngôn ngữ. Trẻ khuyết tật ngôn ngữ do có những khó khăn ngôn ngữ trong giao tiếp nên đôi lúc cũng phải sử dụng cả ngôn ngữ cử chỉ, điệu bộ để giao tiếp với mọi người xung quanh. Giáo viên và trẻ bình thường trong lớp mẫu giáo hòa nhập cũng cần hiểu và sử dụng hình thức giao tiếp này để giao tiếp với trẻ khuyết tật ngôn ngữ trong lớp học. Kỹ năng giao tiếp với trẻ khuyết tật ngôn ngữ trong môi trường hòa nhập là một trong những kỹ năng quan trọng của giáo viên dạy lớp mẫu giáo hòa nhập có trẻ khuyết tật ngôn ngữ. Đặc biệt là sử dụng giao tiếp tổng hợp kỹ năng khuyến khích khả năng giao tiếp của trẻ, tạo điều kiện cho trẻ khuyết tật ngôn ngữ này sinh nhu cầu giao tiếp và mạnh dạn giao tiếp bằng ngôn ngữ.

Khi chăm sóc giáo dục trẻ, cần sử dụng các tình huống giao tiếp để phát triển ngôn ngữ nói trong giao tiếp với trẻ. Khuyến khích tất cả các trẻ khác trong lớp giao tiếp với trẻ khuyết tật ngôn ngữ.

IV. MÔI TRƯỜNG GIÁO DỤC TRẺ KHUYẾT TẬT NGÔN NGỮ LÀ TRƯỜNG LỚP CHUYÊN BIỆT

Trẻ khuyết tật ngôn ngữ có thể học trong các trường, lớp chuyên biệt dành riêng cho trẻ khuyết tật tại các trường địa phương. Khi trẻ học tại trường, lớp chuyên biệt dành cho trẻ khiếm thính và khuyết tật ngôn ngữ thường được học ngôn ngữ chủ yếu là ngôn ngữ kí hiệu. Những

thành viên trong gia đình của trẻ có thể giao tiếp tốt hơn với con cái họ nếu họ cũng được học ngôn ngữ kí hiệu.

Tại trường, lớp chuyên biệt trẻ khuyết tật ngôn ngữ được học cả ngày và chỉ gặp trẻ bình thường vào thời gian nghỉ. Chính vì vậy giao tiếp của trẻ khuyết tật ngôn ngữ ở môi trường chuyên biệt có một số thuận lợi và khó khăn như sau:

- Thuận lợi: Hầu hết các trường, lớp chuyên biệt dạy trẻ khiếm thính và khuyết tật ngôn ngữ có các giáo viên được đào tạo đặc biệt để dạy cho đối tượng này. Những giáo viên này có thể đáp ứng những nhu cầu của trẻ và chú ý tới từng trẻ. Trẻ khuyết tật ngôn ngữ khi học trong môi trường này cảm thấy ít bị cô lập hơn khi chúng có thể giao tiếp với mọi người xung quanh. Trẻ có cơ hội chơi, học, phát triển các kỹ năng xã hội và tạo dựng được mối quan hệ bạn bè thân thiện. Một số trường hợp chuyên biệt dành riêng cho trẻ khuyết tật ngôn ngữ cũng thường xuyên được kiểm tra ngôn ngữ và sự phát triển ngôn ngữ.

- Khó khăn: Trẻ khuyết tật ngôn ngữ học trong môi trường chuyên biệt khó có thể học cách sống và giao lưu một cách thoải mái với những người bình thường trong cộng đồng. Trường học thường ở xa gia đình và rất tốn kém về kinh tế. Trong một lớp học thường có nhiều độ tuổi khác nhau. Việc đáp ứng những nhu cầu của trẻ trong lớp là rất khó khăn đối với giáo viên. Chính vì vậy môi trường giáo dục trẻ khuyết tật ngôn ngữ trong trường, lớp chuyên biệt khó đạt được hiệu quả cao.

Môi trường giáo dục cho trẻ khuyết tật ngôn ngữ ở độ tuổi Mầm non phải tùy vào năng lực còn lại của trẻ và điều kiện sống của trường trẻ để lựa chọn môi trường giáo dục cho phù hợp. Để có được môi trường giáo dục tốt cho trẻ khiếm thính cần có sự kết hợp tốt giữa gia đình, cộng đồng và trường học.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đào Thanh Âm (2004), Giáo dục học Mầm non, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
2. Trần Thị Thu Hà, Trần Trọng Hải (2005), Phát hiện sớm, can thiệp sớm một số dạng tàn tật ở trẻ em Việt Nam, Nxb Y học, Hà Nội.
3. Trần Thị Thiệp, Nguyễn Xuân Hải, Lê Thị Thuý Hằng (2008), Giáo trình giáo dục hoà nhập, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
4. Trần Thị Thiệp, Bùi thị Lâm, Hoàng Thị Nho, Trần Thị Minh Thành (2010), Can thiệp sớm và giáo dục hòa nhập trẻ khuyết tật, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.

GIẢI PHÁP NÂNG CAO...

(Tiếp theo trang 12)

C. KẾT LUẬN

Dạy và học toán trực tiếp và trực tuyến tạo ra các môi trường học tập hoàn toàn khác nhau đối với giảng viên và sinh viên trong giai đoạn dịch bệnh. Mặc dù còn nhiều khó khăn và khuyết điểm, nhưng nền giáo dục nước nhà và xã hội đang dần công nhận những ưu điểm mới của hình thức giảng dạy trực tuyến. Nếu giảng viên và những cơ sở giáo dục đại học tập trung xây dựng nội dung, cải thiện phương pháp, thiết kế các hoạt động và môi trường học tập phù hợp sẵn có thì dạy và học toán trực tuyến sẽ phát huy tối đa tiềm năng và mang lại những trải nghiệm học tập tương đương với các lớp học truyền thống. Hi vọng rằng, bài viết sẽ góp phần giúp học toán trực tuyến phát triển mạnh mẽ trong các Trường Đại học, Cao đẳng tại Việt Nam trong tương lai. Nâng cao chương trình giảng dạy toán học bằng công nghệ cần nhiều thời gian và nỗ lực, nhưng nỗ lực đó rất xứng đáng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2020), Công văn số 793/BGDĐT-GDTrH ngày 12/3/2020 về việc tăng cường dạy học qua internet,

trên truyền hình trong thời gian nghỉ học để phòng, chống Covid-19, Retrieved Mar 2, 2021, from <https://e-ict.gov.vn/laws/detail/CV-so-793-BGDDT-GDTrH-ngay-12-3-2020-ve-viec-tang-cuong-day-hoc-qua-internet-tren-truyen-hinh-trong-thoi-gian-nghi-hoc-de-phong-chong-Covid-19-740/>

2. Engelbrecht, J., & Harding, A. (2005), *Teaching undergraduate mathematics on the internet*, Educational Studies in Mathematics, 58(2), 235-252.

3. Hà Thị Thu Phương, Thái Văn Hà (2020), *Đào tạo trực tuyến-xu hướng, nhiệm vụ và thách thức đối với Trường Đại học Kinh doanh và công nghệ Hà Nội*, Tạp chí Kinh doanh và Công nghệ, số 08/2020.

4. Sherry, J. J. & Vena, M. L (2013), *Learning Equity between Online and On-Site Mathematics Courses*. MERLOT Journal of Online Learning and Teaching Vol. 9, No. 1, March 2013.

5. Simonson, M. R., Schlosser, C. A., & Hanson, D. H. (1999). *Theory and distance education: A new discussion*. The American Journal of Distance Education, 13(1), 1-10.

6. Tran Hoang Cam Tu, Bui Tuyet Anh, Ta Thi Phuong Hue, Huynh Tan (2020). *How teacher role has changed in digital age - a case study of Nguyen Tat Thanh university*. Ho Chi Minh city University of Education Journal of Science vol. 17, no. 11 (2020): 2099-2109.